

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

3178

Szerző:

Cím: *A proletárok nagy ünnepe*

Hely

Idő

"1919"

Forrás:

Pesti Napló

Személy

Bp

(Hely)

1919. 7/3

(Idő)

(Köt. v. Füzet)

(Oldal)

A proletárok nagy ünnepe

Tavasznak ezen a napján hányszor irtuk meg, hogy a proletárok nagy ünnepe lezajlott! De csak a tegnapi május elseje után láttuk és éreztük, hogy ez volt az igazi, nagy sátoros ünnep, amely vörös fényével besugárzott mindent és keresztülhatolt mindenben.

A régi májusok apró erőlködések és nekilendülések voltak; nehezen visszafojtott sóhajok, ökölbeszorult kezek, amelyek csak a vállig bírtak felemelkedni. A tegnapi május azonban egy hatalmas, az egész világot betöltő örömkialtás volt: vagyunk, vagyunk és leszünk, leszünk! Egy óriási emelvénnyre, a vörösbbe öltöztetett országra állott fel a magyar proletár és onnan rivalta szét azt a kiáltást. Hangjától még sokáig fog zengeni a világ; még sokáig fog a népek fülebe csengeni a proletár szó, hogy a tőkés termelési rend felbomlott és helyére a kommunizmus tégláit rakasgatják.

Ennek volt tulajdonképpen ünnepe a tegnapi május elseje. Az első május elseje az ígért földjén.

Hogy ez az ünnep szép volt, nagyszerű volt, kell-e külön megmondanunk? Hiszen a nép, az egész nép emelte vállára, csak természetes hát, hogy olyan színekben pompázott, amelyről eddig álmodni sem mert senki. Lépten-nyomon az ember szemébe ötlött valami, amit még soha nem látott, de amibe még véletlenségből sem akadt bele a képzelete. Ilyesmi csak a nép fantáziájából pattanhatott ki és ilyesmit

csak a nép két markos keze tudott a valóságba önteni.

(Vonulás a Városligetbe)

A felvonulás legfőbb vonala az Andrássy-ut volt. Itt vonult ki a főváros belső részeiből a proletárság a Városligetbe. Vörös zászlókkal, feliratos táblákkal jöttek szakadatlan oszlopokban a szervezett ipari munkások, tisztviselők, színészek, férfiak, nők, közben egy-egy diákcsoport. Mindenkinek kabátján vörös jelvény, a fővegek mellett vörös toll. Különösen impozáns volt a csepeli munkásság felvonulása szoborba formált szimbólumokkal, a Máv. gépgyári munkásoké, mészárosoké, akik ökrös székkel vonultak fel, a mozimunkások, a nemzeti-ségi csoportok. Az Opera erkélyén, az Oktogonnál, a millenáris emlékmű előtt zenekarok fogadták a menetet.

A millenáris emlékműnél, amelynek vörös díszé alatt Marx hatalmas szobra áll, két munkást tartva kezei között, az 1. vörös ezred katonái dalárdája énekelte az Internacionálét. A dalolók között uniformisban ott áll *Bokányi Dezső* népbiztos is. Itt *Kun Béla* és *Szamuely Tibor* népbiztosok üdvözölték a menetet, amely itt két részre szakadt, egyik része a Nemzeti Park felé, másik az Iparcsarnokhoz ment. *Kun Béla* népbiztos gyönyörűen feldíszített autóján mindenütt látható volt. Egy darabig, az Andrássy-ut elején, a tömeg közé vegyülve nézte zajos éljenzés között a menetet.

A Városligetben három főponton gyülekezett a munkásság. Egy részük a Nemzeti Park körül állott föl, a másik az Ügetőpályán, a harmadik az Iparcsarnok körül. Mindenütt a szocialista párt küldött szónokai méltatták a nap jelentőségét. *Rabinovics József*, *Horti Emil*, *Kertész Mihály*, *Haáz Kálmán*, *Andorka Sándor*, *Brandstein Illés Agoston*, *Péter, Htrossik János*, *Szakasits Árpád*, *Vince Sán-*

dor, *Preusz Mór*, *Hamburger Sándor*, *Poosz Jenő*, *Éiedler Rezső*, *Kalmár Simon* és mások beszéltek a tömegekhez a Városligetnek a Nemzeti Park körüli részén. A Hermina-uton fölvonuló tömegek az Iparcsarnoknál gyülekeztek. Egy teljesen vörös színben tartott architektonikus felépítmény vette körül az épületet, középpont hatalmas betűkkel hirdelve a proletariátus jelszavát: Világ proletárjai egyesüljete! Kétoldalt hatalmas freskók a munkát dicsőítették, a parkban pedig Lenin és Engels mellszobrai voltak fölállítva. Az Iparcsarnokhoz kijelölt szónokok *Bakányi Dezső* és *Landler Jenő* voltak. Mig a tömegek teljesen föl nem vonultak, az egyes gyülekező helyeken a szakszervezetek kijelölt szónokai beszéltek. Az Iparcsarnok mögött a nemzeti-ségi kommunista frakciók szónokai, valamenynyien a maguk nyelvén beszéltek. Tizenkét óra tájt, amikor a gyülekezés már befejezést nyert, *Landler Jenő* belügyi népbiztos megkezdte beszédét.

(A Népligetben)

A Népligetben a kilencedik és tizedik kerület proletárjai, valamint Erzsébetfalva, Csepel, Kispest és Szentlőrinc népe vonult ki. Csupa színes látványosság volt itt is a felvonulás. Százegernyi tömeg haladt végtelen áradatban a fiatalos zöldbe borult íget fái közé. A menettel a Hungária-köruton gemibetalálkozott *Garbai Sándor* elnök autóján. Zászan megéljenezték.

Négy óráig tartott a felvonulás. A Népliget hárm különböző pontján már előzően dobogókat állítottak fel és ezekről a dobogókról most a kerületi munkástanácsok vezérei kezdtek beszélni a néphez. Egyidőben *Brauner József*, *Hamburger Sándor*, *Csillag Ferenc*, *Kellner Sándor* és *Goldschmidt Sári* szónokolt. Ezalatt a liget tisztásain megindult a népijáték s a különféle szórakozás. A gyepl különböző pontjain hatalmas táblák voltak kifüggesztve, amelyekre előzően *Bardócz Árpád*, *Horti Nándor*, *Kövéry Gyula*, *Medgyes László*, *Tuszkay Márton* és *Sándor József* piktorok rögtönöztek tréfás jeleneteket. E kacagató képek körül folytak a népies szórakozások. Alkonyat felé a munkásdalárdák adtak elő több proletárdarabot, végül pedig cigányzenekarok csárdásra zendítettek.

(Buda ünnepe)

A csendes budai rész is csupa hullámzó élet volt ezen a napon. A kelenföldi, a lágymányosi, az albertfalvai és a budafoki munkásság a Gellért-füldő előtt gyülekezett. Reggel nyolc órától egymásután vonultak fel a munkások a Vérmező felé.

A Gellért-rakparton, az Atila- és Krisztinakerületen át ért a menet a Vérmezőre, amelynek déli-keleti részén helyezkedett el. A Vérmező felső részeire és közepére vonult a második és harmadik kerület, a környékbeli kültelek és Budakesz. Hidegkut, Hűvösvölgy munkásnépe. Különösen impozáns volt a Ganz-gyári munkások hatalmas menete, a II. ker. vasmunkások „Szabadság” dalköre, a budai iskolák fiú- és leánytanulói, az óbudai hajógyár, az óbudai dohánygyár munkásai és munkásnői, a Déli Vasút alkalmazottai, az erdő- és mezőőrök kara, a repülőgépgyári munkások csoportja.

Tizenegy órára a Vérmező zsufolásig megtelt. A szónokok: *Farkas Antal*, *Bíró Dezső* és *Migray József* a nap jelentőségét méltatták, a proletárra-lom céljait és feladatát fejtették ki. A gyűlés után tréfás versenyek, kabaré-előadások következtek a nép szabadon szórakozott itt is késő estig.

(Szinházak, hangversenyek)

A színházakban a rendes műsordarabokat játszották. Ezt megelőzően a Nemzetiben, a Vigbé és a Magyar Színházban *Bródy Sándornak Orgonavirág* című poétikus májusi alkalmi játékát adták elő, ezenkívül a Király-Színházban és a Medgyaszay-Színházban *Somlyó Zoltán* alkalmi költemnyét, a Belvárosi Színházban s ugyancsak a Medgyaszay-Színházban *Várnai Zseninek* egy versét szavalták el. Előadás előtt a zenekarok az Internacionálét játszották.

Nagyszabású hangverseny volt a Városi Színházban. *Internacionalis hangversenyt* rendeztek itt pompás műsorral. Az „Internacionale” indulója után, melyet a Városi Színház és az Operaház zenekara adott elő zenekari kísérettel, *Márkus Dezső* vezetésével, *Bokányi Dezső* fővárosi népbiztos mon-

dotta el gyűjtő hatású ünnepi beszédét. Majd *Dohnányi Ernő* játszotta el *Liszt XIII.* rapszódiaját, *Környey Béla* „Cavaradossi” áriáját énekelte magyar szöveggel, *Medek Anna* Puccini „Manon”-áriáját olaszul, *Debussy* „Lia”-áriáját pedig franciául adta elő, *Beregi Oszkár* németül és magyarul szavalt, *Ivánfi* pedig franciául adta elő Verhaeren „L'Effort”-ját. *Drechsler Olga* orosz dal-előadásait tették változatossá a program első részét. Az est második szakaszában nagy hatást keltett ifj. *Lányi Ernő* új alkalmi kompozíciója, a magyaros lendületű és tüzes ritmusa „Májusi kalapács”-a, *Somlyó Zoltán* szövegére, amelyet *Szende Ferenc* adott elő munkászubonyban. Szép számai voltak még a műsornak: *Paulay Erzsébet* francia szavalata, *Medgyaszay Vilma* magyar szavalata, *Magaziner Erzsébet* francia és angol énekszáma, *Eisenberg Albert* orosz nyelven előadott áriája és a *Lehner-Hartmann*-kvartet szereplése. Az Operaház tánckara fejezte be az estét Erkel tüzes toborzójával. A zenekari kíséret vezetését *Márkus Dezső*, a zongorakíséret feladatát pedig *Marthon Géza* és *Stefanidesz Károly* végezték. A színház hatalmas nézőtere zsufolásig megtelt ünneplő közönséggel, amely lelkesen tapsolt meg minden számot.

(Egyéb ünnepek)

A vörössel díszített országház előtt tartotta a *székely szovjet* a Munka szobrának leleplezési ünnepét. Tizennyolc vörös ruhás székely gyermek énekelte el a Marseillais-t, *Gágyhy Jenő* beszélt a székely szovjet nevében, rámutatván az első székely nép forradalmának, *Dósa Györgynek* mélszobrára, mely az Országház kapuját díszítette. Ismertette, ki volt *Dósa György* s azután lehullott a vörös lepel *Istók János* remek szobráról, mire a kormány szónoka, *Somló Dezső* mondotta el beszédét. Ezután *Fodor Aranka* énekelt, *Hettyei Aranka Várnai Zseni* versét szavalt s azután *Solti Hermin*, *Bartos Olga*, *Virág Jenő*, *Mörvay Bözsi* és még sokan szórakoztatták a proletárokat.

A Városliget valamennyi szórakozóhelyén ünnepi előadások voltak. A cirkuszokban, mozikban is disz előadásokat rendeztek. A *Margitsziget* különösen érdekes volt. Itt a gyermekek májusát tar-

tották meg s ezer meg ezer gyermek szállotta meg a tavaszi zöldben álló szigetet. A dunai hajókon hangversenyek voltak, estére pedig kivilágítva siklottak tova a hajók a vizen. Ekkor mindenfelől rakéták tűzkigyói és csillagai szállottak fel a sötét ég felé.

(Sportünnepélyek)

Reggel nyolc órakor *monstre futóversenyyel* kezdődtek meg a sportünnepélyek. Körülbelül ötszáz színes dresszű futó jelent meg az Andrássy-ut kezdetén lévő földalatti villamos megálló startjánál s pisztoly lövéseire indult a tarka csoport a városligeti hídnál lévő cél felé. Rengeteg ember nézte végig az atléták küzdelmét, melynek festői látványa örökre emlékezetes marad. A 2400 méter hosszú pályát a *Munkás Testező Egyesület* egy csoportja futotta be elsőnek 9 perc, 45 másodperc alatt. Második az *FTC*, harmadiknak a *Munkás TE* egy másik csoportja, negyedik az *MTK*, azután az *OTE*, *MAV* és *BTC* csapatai következtek. A három katonai csoport közül első volt a *Távirászk* csapata. Az *MTE* győztes csapatának tagjai voltak, *Vörös, Király, Bese, Fonyó, Bognár, Steiner, Kaiser, Csiböl, Nánási, Steuer* és *Körmendi*. A kitűnő rendezés *Grünhut Fülöp* és *Tarján Vilmos* érdeme.

Délután 2 órakor kezdődtek meg a májusi elsői sportesemények. A *Millenáris-pályán* a budapesti helyőrség A) és B) válogatott csapata játszott. A mérkőzést 1:0 (1:0) arányban az A) csapat nyerte meg. A mérkőzés félidejében *Bíró Dezső* elvtárs méltatta a május 1-ének jelentőségét. Azután a vörös háziezred élénkelte az Internacionálét. A football-mérkőzést kerékpárosverseny követte. — Az Amerikai-uti üggető versenypályán főleg katonai alakulatok mulattatták a közönséget. A két kilométeres teljes felszereléses futóversenyt *Fonyó Márton* nyerte meg 7 perc, 58 másodperc alatt. Második *Molnár (távirász)*, harmadik *Hubert (1. vadász)* volt. A száz méteres síkfutást *Dobos Béla* nyerte meg. Legérdekesebb volt itt az 1000 méteres akadályverseny, melynek győzelmi pálmáját *Bese József* ragadta magához. A sportünnepély sikerült iskolabirkózással végződött, melyben *Pongrácz (MTK)* és *Süle (MTE)* tűntek ki. Az Üllői-uti pályán az ifjúsági munkások rendeztek különböző atlétikai versenyeket, majd az ifjúsági nézők szabad színpadról szórakoztatták a sok ezer főnyi közönséget. Négy óra tájban *Garbai Sándor*, a kormányzótanács elnöke méltatta a nap jelentőségét. A Hungária-uti pályán barátságos football mérkőzések folytak a következő eredménnyel: *MTC—LTE 1:0*, *FTK—BTC 2:0*, *Törekvés—Vasas 2:0*, *MTK—MTE 3:0*.